

A szakképzésről – ahogy egy vállalkozó látja

Oravecz Tibor

A textil- és ruhaipar számára történő szakképzés kérdései egyre égetőbbek. Szakmai körökben közismert tény, hogy a szakember-utánpótlás ezen a szakterületeken a legkevésbé sem kielégítő, ami nagy mértékben veszélyezteti a jövőbeni fejlesztéseket, sőt számos vállalat fennmaradását is.

Az alábbiakban egy gyakorló kötőipari vállalkozó gondolatait és tapasztalatait közöljük erről az égető kérdésről, a zoknigyártással foglalkozó Bokatex Kft. szemszögéből.

Hogyan kerül a csizma (zokni) az asztalra?

Hogy merülhet fel egy kis céget képviselő vezető részéről, hogy ehhez a témához hozzányúljon? Nem szereptévesztés ez?

Szóban mindig és mindenki nagy jelentőséget, fontosságot tulajdonított a tanításnak, a nevelésnek és a szakképzésnek. A textilipar és ezen belül a szakképzés általános helyzete, nem igazolja vissza a szavak és tettek azonosságát. A téma boncolásánál hamar eljutunk a tyúk vagy tojás kérdéshez. A kérdéskör vizsgálatával és megfelelő válaszok megadásával a mindennapok kihívásai között sokat foglalkoztam.

Pályám kezdetén főkönyvelőként dolgoztam. Ezzel egy időben éveken keresztül mérlegképes könyvelői oktatásban pénzügyi-gazdasági ismeretekre tanítottam felnőtteket. Itt szereztem némi tapasztalatot az oktatásról. A vállalkozás alapítások hőskorában a Bokatex Kft. mellett társaimmal még egy építőipari céget is létrehoztunk. Első számú vezetőként kénytelen voltam folyamatosan szakmákat tanulni, hogy megfeleljek az újabb és újabb szakmai elvárásoknak. Napjainkban országos „sláger” lett a szakképzés megújítása, természetesen én is segíteni szeretnék tapasztalataimmal.

A téma vázlatos kifejtéséhez néhány információ egy még működő zokni kötő vállalkozásról.

A Bokatex Kft.

Gyulán nagy hagyománya van a zokni- és harisnyakötésnek. Egy időben itt volt a Monarchia legnagyobb gyára. A történetben egy nagyobb ugrással jutunk a közelmúlthoz. A Budapesti Harisnyagyár gyulai gyáranak privatizációja sikertelen volt. A bevétel sorsa számunkra nem ismert, annyi azonban szinte bizonyos, hogy nem a hazai textiliparba forgatták vissza. Megújuló, korszerű zoknigyártó ipar nem alakult ki a maradványokból.

A Bokatex Kft. 1991-ben alakult, gyári előzmények nélkül. Önállóan, saját tőkéből, banki hitelekkel és a képződő nyereség visszaforgatásával folyamatosan és dinamikusán fejlődött. 2004-től azonban a fejlődés megállt. A hazai piac a kínai üzletnyitások és a multinacionális cégek térnyerése miatt teljesen átalakult. A honvédségi beszerzések sajátos új gyakorlata szintén szűkítette a piacunkat. A forgalomcsökkenést nagyobb mértékű eredménycsökkenés követte. Viszonylag rövid időn belül a tét a túlélés lett. Külpiaci kapcsolatok felkutatásával és sok egyéb üzemszervezési, marketing megoldással, az adott körülmények között a lehető

legtöbbet hoztuk ki magunkból. Megmaradhattunk a küzdőtéren.

Fő tevékenységünk a zokni- és harisnyakötés. 2010-ben a bevétel 50 %-a olasz, német, holland piacról származott. Egyre meghatározóbb a cég életében a darabfestő üzemünk működése. Zokni és finomharisnya színezésével gyakorlatilag már csak a Bokatex Kft. foglalkozik az országban. A színezett áru 40 %-a külföldre kerül.

A textilipar Magyarországon, különös tekintettel a zokni- és harisnyakötő iparra

Ma már egyre inkább elismerik, hogy a textilipar kiesése a magyar gazdaság egészéből súlyos következményekkel járt. A leépülés gyorsasága különösen a foglalkoztatásban, de egyéb más vonatkozásokban is kárt okozott az országnak. A piacot uraló külföldi termelőkkel szemben nem volt esélye a hazai gyártóknak. A vezetés felkészületlensége és/vagy számunkra ismeretlen célú szándékai sportszerűtlenül kiszolgáltatta a

A Bokatex Kft. épülete

Kötőterem

hazai ipart („a piac mindent automatikusan megold, a textiliparnál mi majd magasabb hozzáadott értékű tevékenységekkel jelenünk meg a piacon” – stb.).

A kormányzat felismerte, hogy termelő tevékenységek nélkül nem működhet a gazdaság. A változatlanosság az ország teljes leépüléséhez vezet. Azt is felismerte, hogy a könnyelműen átadott piacokat lehetőség szerint vissza kell szerezni. Csakhogy a visszaszerzés sokszorosan nehezebb feladat, mint az átengedés. Most szembesülünk azzal, hogy nem csak pénzre, hitre, bátorságra, ravaszságra, jó szabályozókra van szükség – a felkészült, dolgozni akaró emberek is nélkülözhetetlenek, márpedig ezekből szintén hiány van.

A kínai kapcsolatok fontosságára való tekintettel, számunkra úgy tűnik, hogy a textil szakma most sem kerül a változás nyertesei közé.

Visszatérve az eredeti kérdéshez: Hogy kerül a csizma (zokni) az asztalra?

Gyulán mintegy harminc éve megszűnt a kötő- és a gépmesterképzés. Ebből azt hiszem világosan következik, hogy az idő múlásával egyre többet kellett a képzéssel foglalkoznunk. Olyan problémákkal kellett megküzdenünk, amelyek aránytalan terhet jelentettek a vállalkozásnak. Rájöttünk, hogy ezt az űrt rajtunk kívül senki nem tölti ki. Kénytelenek voltunk a magunk erejéből olyan információs, oktatási anyagokat összeállítani, amelyekből a megszűnt szakképző oktatást az alapoktól a legkorszerűbb ismeretek megszerzéséig pótolni tudja.

Nagyon sok nehézséggel szembesültünk és sok tapasztalattal lettünk gazdagabbak.

Részletesebb kifejtés nélkül – a szakmai tudás átadása házon belül, külső segítség nélkül nehezen megy. Az idősebb szakemberek féltik az egzisztenciájukat, félnek a fiatal konkurenséktől. Nem tudnak oktatni, mert nem az a hivatásuk. Ők is hosszú évek alatt szerezték meg a tudásukat. Ma erre nincs idő, nincs pénz. A meglévő tudás is gyorsan elavul. Ezt a belső tiltakozást azonban szinte mindig túllépik, ha érdekes gyakorlati megközelítésű szakmai anyagot látnak. Kinyílnak, és büszkén segítenek a fiataloknak, mert ilyenkor kiderül, hogy milyen értékes tudás van a birtokukban, amelyről ők maguk sem voltak meggyőződve.

Az országos szakképzési rendszer átalakításának oka, iránya

Hibás gazdaság- és társadalompolitika mellett nem lehet jó az oktatás és neveléspolitikai sem. A kapcsolódó intézményrendszer tehetetlenül sodródott. Szinte mindenki tudta, hogy nagy a baj, de a bajok, problémák felvázolásán túl nem jutottak. Megítélésünk szerint a centralizált szakképző szervezetek létrehozásával egyfajta pótcselekvésbe menekültek az oktatásirányítás felelősei.

A gyakorlatorientált képzés előtérbe kerülését, a szakképzés gyakorlati részének vállalkozásokhoz történő kihelyezésének erőteljes fokozását jónak tartjuk. Az is látszik, hogy a gyakorlati kivitelezés számtalan gondot jelent. Kevés a cég, ezen belül kevés a szakképzésre alkalmas cég, kevés az oktatásra alkalmasnak tűnő oktató, kevés a tanulni vágyó fiatal stb. – hogy csak a legfontosabb problémákat említsük.

Vállalatunknak alapvetően nincs problémája a szakképzés megújuló rendszerével, sőt jónak tartjuk a kitűzött célokat, az alkalmazott technikákat, eszközöket, módszereket, habár ezekről most még nagyon keveset tudunk.

Néhány javaslat, ötlet

1. Rendkívül fontos, hogy nem csak a cégek kérése alapján kell változtatni a szakképzésen, hosszú évekkel az optimális idő után, hanem *elő kell menni az eseményeknek*. Nem csak a nagyokat kell figyelni, hanem a kicsiket is, mert azok között vannak, akik akár nagyok is lehetnének.

2. A *tanulásnak és a segítségnek folyamatosnak* kell lennie, tehát a kapcsolatot nem szabad egy szakmunkás képzéssel lezárni.

3. Egységes központi *digitalizált oktatóanyagok* összeállítását javaslom szakmánként, szakmacsoportonként. Ezt, mint egy könyvtárból leihathatják az iskolák, vállalkozók, érdeklődők. A szakanyagot több szintű igény szerint kellene összeállítani (sok filmmel, háromdimenziós modellel stb.). Ide folyamatosan bekerülnének a szakmához kapcsolódó cikkek, filmek, egyéb érdekességek. Gondolom, hogy ez nem új, eredeti ötlet, de jelenleg nincs ilyen típusú szolgáltatás. Meggyőződésem, hogy sokkal könnyebb dolga lenne egy kis cég vezetésének például: az aktualitások, újdonságok megismerésében, a betanításra váró új munkavállalók helyszínen történő képzésében, a régi dolgozók továbbképzésében, a munkavédelmi, tűzvédelmi oktatási anyagok átismétlésében. Az alkalmas, vállalkozó cégekkel közösen készüljön minél több, a szakmát bemutató oktatófilm. (Ezt az oktatási technikát alkalmazzuk a tetőszigetelést végző másik cégemnél és részben a Bokatex Kft.-nél is.)

Minden gyógyszerárban és bankban plazma tévék tömegét látjuk, amelyek, „rendkívül fontos információkkal” segítik, oktatják a fogyasztót. Erre van pénz. A kis és közepes vállalkozások oktatására, felépítésére a napnál is világosabb, hogy halaszthatatlan és megkerülhetetlen, hogy legyen pénz.

4. A fejlődésre és gyakorlati oktatásra képes *kis cégek összekapcsolása több intézménnyel, oktatóval*. Ez egy oda-vissza működő rendszert jelent, mert párbeszédre mindkét oldalon levőnek szüksége van (skype-os, videokonferenciás kapcsolat). A kis vállalkozások, a leépült cégek, a hiányszakmák, az iskolai osztályok indítására a jelentkezők kis létszáma miatt alkalmatlannak minősített szakmák egyébként elvesznek. A negatív spirál erősödése tovább folytatódik.

5. Kicsinyített, de működő *modellek* alkalmazása a szakképző intézményekben. Svájcban egy színezékgyártó és -forgalmazó cégnél láttam, hogy élethű, kicsinyített modelleken próbálták ki először termékeik hatékonyságát. A partnereik esetleges gyári üzemi problémáit így modellezték. A példájuk esetleges meghonosítása az oktatásban hasznosnak tűnik. A cégek által biztosított gépeken a szakképző intézményben történő szakképzés rendszerének kialakítása.

6. *Kinek mi a szerepe* a tananyag összeállításában, a cégekkel történő folyamatos kapcsolattartásban?

Az alábbi felsorolásból is látszik, milyen szerteágazó kapcsolódási rendszerről beszélünk. Ebben kellene megteremteni az egyensúlyt és elhatárolni a feladatokat

a leghatékonyabb megoldás érdekében. A teljesség igénye nélkül:

- a minisztériumok és intézményeik helye,
- a kamara helye,
- a TMTE helye,
- a VOSZ helye,
- a munkaügyi központok helye,
- a szakiskolák, főiskolák, egyetemek helye,
- az informatikai rendszer gazdája,
- alapképzés, felnőttképzés, továbbképzés.

7. Az OKJ-s és azon kívüli életképes szakmák tananyagait azok állítsák össze, akik erre a legalkalmasabbak. A lényeg az, hogy a tananyag mellé folyamatosan gyűjtsék a szakmák friss információit. Ha erre nincs elég erőnk és időnk, márpedig nincs, akkor kapcsoljuk be a környező országok szakértőit is, például a Duna-menti országokból.

8. Az iskolai rendszerű képzésbe – az állami rendszerbe – nem besorolt szakmák oktatását és vizsgáztatását széleskörűen vállalja fel a kamara. Ez az intézmény van legközelebb a cégekhez. Egyfajta megfigyelő, támogató, szervező szerep betöltésére szükség van. Jó

tapasztalatokat szereztem a kamarának a szakképzés megújításában vállalt idej munkájáról. Ebben a missziós munkában nagy segítség lehet a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület, amelynek van ismerete a létező cégekről, a szakma újdonságairól és várható jövőjéről.

A textilipar jelenlegi helyzetéből feltápáskodni és ismét esélyes versenyzőként pályán maradni valóban nehéz feladat. Igen, ismét a tyúk és a tojás problémánál vagyunk. Nem lehet, nem tudunk kilépni ebből a csapdahelyzetből? Csak beszélni a problémákról és nem hinni és főleg nem tenni – ezzel nem jutunk sehova. Akkor valóban minden marad a régiben, azaz már nem marad semmi a textiliparból.

Globális piacszerző háborúban az egyszerű „bozót-harcosoknak” nincs esélyük. Tábornokainknak kell megtalálniuk azt a komplex védekező és ugyanakkor támadó tervet, amellyel vesztesre álló csatánkban fordulat állhat be. Digitális világunkban csak korszerű, új hatékony fegyverekkel érdemes harcolni. Véleményem szerint a fentiekből merítve jó haditervhez és jó fegyverekhez juthatunk.

Sikeres pályázat – bővül a Bokatex

A Bokatex Kft. a Munkaerő Piaci Alapból elnyerhető támogatásra pályázott üzemcsarnokának bővítése céljából. A pályázat sikeres volt, a támogatás elnyerésével megvalósulhat az üzemcsarnok bővítése és 12 fővel növekedhet a cég létszáma. Az új dolgozók képzéséről a vállalkozás elméleti oktatással és gyakorlati betanítással gondoskodik.

A sikeres pályázattal kapcsolatos kötelezettségvállalás aláírására 2011. július 13-án került sor Gyulán, a Bokatex Kft. telephelyén, Czomba Sándornak, a Nemzetgazdasági Minisztérium foglalkoztatáspolitikai államtitkárának jelenlétében. A dokumentumot dr. Nagy Ágnes, a Békés Megyei Kormányhivatal munkaügyi központjának vezetője és Oravecz Tibor, a Bokatex Kft. ügyvezetője látta el kézjeggyel.